

УДК 811.161,2:81'243

Науковий стиль української мови: види тестових завдань для іноземців

Тетяна Лагута,

кандидат філологічних наук, доцент,

Ольга Вержанська

кандидат філософських наук,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Питання про тести в методиці викладання іноземних мов розробляється вже довгий час і обговорюється на сторінках науково-методичних видань. Існує потреба в розробці практичних завдань, зокрема з метою перевірки знань, умінь і навичок у студентів-філологів з наукового стилю української мови як іноземної. Тест допомагає науково обґрунтовано керувати пізнавальною діяльністю студентів, оптимізувати цей процес на ґрунті об'єктивного оцінювання засвоєння студентами навчальної інформації та формування їх умінь і навичок. Подібне оцінювання можливе з використанням кількісного, математичного методу, демонстрацією якого і є тести.

Мета запропонованої розробки — допомогти викладачам української мови як іноземної оволодіти теорією і практикою тестування.

Методичним тестам притаманна значна різноманітність. Вони можуть складатися як з одного, так і з кількох контрольних завдань, об'єднаних у комплекси, бути короткими або тривалими, аспектними чи комплексними, усними й письмовими чи змішаними. Їх можна проводити як із залученням технічних засобів, так і без них.

Науковці класифікують навчальні тести за певними параметрами й виділяють відповідні тести: 1) основна мета застосування тестів (діагностичні, прогностичні, констатуючі, змішані); 2) структура (прості, або

однорідні, і комбіновані); 3) періодичність застосування (поточні; періодичні; глобальні); 4) зміст (певний мовний аспект — фонетичні, граматичні, лексичні, комплексні тести — чи мовленнєві уміння та навички — тести знань, тести вмінь і навичок); 5) форма виконання (усні; письмові; змішані); 6) умови та місце проведення (аудиторні; позааудиторні); 7) техніка організації та проведення (комп'ютерні; некомп'ютерні); 8) спосіб виготовлення й кількісної обробки отриманої інформації (стандартизовані; нестандартні) [1, 12].

Науковці висувують до тестів такі вимоги: 1) придатність (адекватність, обґрунтованість); 2) надійність; 3) економічність; 4) можливості для проведення в певних умовах; 5) легкість у підрахуванні результатів.

У зв'язку з тим, що викладачі кафебри української та російської мов як іноземних Центру міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна працюють над створенням підручника „Українська мова. Науковий стиль. Філологічний профіль: Для студентів-іноземців вищих навчальних закладів”, одночасно розробляються тестові завдання до зазначеного курсу. Тести, що створюються, належатимуть до тестів поточного контролю, тобто вимірюватимуть рівень знань, умінь і навичок мови, що вивчається (українська) за певний проміжок часу. Незважаючи

на те, що вони прив'язані до певного навчального матеріалу й конкретних завдань зазначеного етапу навчання, під час їх упорядкування ми орієнтуємося й на більш загальні навчальні завдання, досягнення яких передбачається при завершенні навчання.

Пропонуємо розглянути зразок тесту з вивчення теми „Іменник”.

Завдання 1. Визначте, до якої частини мови належать подані слова:

студент, подруга, навчання, оцінка, розповідь, травень.

1) прикметники; 2) прийменники; 3) дієслова; 4) іменники.

Завдання 2. Оберіть правильне закінчення фрази. Іменник називає

1) ознаку предмета; 2) ознаку дії; 3) предмет; 4) дію.

Завдання 3. Оберіть правильне закінчення фрази. Іменник відповідає на питання

1) що (з)робити? 2) хто? що? 3) як? 4) який?

Завдання 4. Доповніть речення. Рід, число, відмінок — це ... ознаки іменників.

1) Морфологічні; 2) фонетичні; 3) синтаксичні; 4) лексичні.

Завдання 5. Визначте, правильне судження чи ні.

1. Абстрактні іменники позначають конкретні предмети живої чи неживої природи.

1) Так; 2) ні.

2. Іменники змінюються за числами й відмінками.

1) Так; 2) ні.

3. Речовинні іменники називають різні речовини.

1) так; 2) ні.

4. Іменники-неістоти відповідають на питання *хто*?

1) так; 2) ні.)

Завдання 6. Правильно поєднайте частини речень.

1) Іменники *дівчина, подорож, річ, путь, заява* належать до

2) Іменники *секретар, приятель, біль, зошит, дріб* належать до

3) Іменники *листя, повідомлення,*

море, явище, питання, кіно належать до ...

4) Іменники *базика, нероба, бідолаха, нікчема, недотепа, каліка* належать до

1) спільного роду; 2) чоловічого роду; 3) жіночого роду; 4) середнього роду.

Завдання 7. Доповніть речення. У сучасній українській мові існує ... відмінків.

5; 2) 6; 3) 7; 4) 10.

Завдання 8. Визначте, до якого відмінка належать такі форми: *друже, викладачу, секретарю, хлопче, Ольго, Володимире, Олександрє, колего, добродію.*

1) давальний відмінок; 2) орудний відмінок; 3) родовий відмінок; 4) кличний відмінок.

Завдання 9. Визначте, до якого числа належать такі форми: *іспити, заняття, питання, сторінка, книжки, мати, вулиця, адреса, моря, гуртожиток, око.*

1) Однина і множина; 2) тільки однина; 3) тільки множина.

Завдання 10. Визначте, до якої групи слів належить низка іменників: *метро, тире, кіно, фойє, шоу, меню, ківі, філе, какао.*

1) Відмінювані й невідмінювані; 2) відмінювані; 3) невідмінювані.

Наведені вище тести є перевіркою знань із теми „Іменник”. Можна також перевірити володіння граматиною уроку, створивши мікродіалог, у якому студент має відновити пропущену частину, обравши слово чи фразу із запропонованих альтернатив, наприклад:

Завдання 1. — Іменники змінюються за родами? — Ні, вони ... до одного з трьох родів.

1) Належати; 2) належать; 3) належали; 4) належатимуть.

Завдання 2. — Як змінюються іменники? — Вони змінюються ... числами й відмінками.

1) За; 2) по; 3) з; 4) між.

Завдання 3. Іменники *молоко, клей, олія, листя, людство, доброта, Київ* вживаються тільки в

1) Однина; 2) однини; 3) однині; 4) одниною.

Завдання 4. Визначте, якими членами речення є іменники у фразі: *Мій друг вивчає українську мову.*

1) Суб'єктами; 2) об'єктами; 3) обставинами; 4) суб'єктом і об'єктом.

Грамматичний тест перевіряє навички володіння часовими дієслівними формами, прийменниками, прислівниками, порядком слів тощо. Можна застосувати тест, що має на меті перевірити вміння студента сприймати інформацію та орієнтуватися в системі спільнокоренових слів. Наприклад, слід заповнити пропуски в реченнях: 1. *Предмет має ... , а людина — ім'я ().* 2. *Початкова форма іменника — ... відмінок однини ().* 3. *Іменник ... предмети ().*

1) Називає; 2) назву; 3) називний.

Лексичний тест перевіряє знання синонімів, антонімів. Наприклад, студенту можна запропонувати із поданих слів обрати одне, що становить синонім чи антонім до підкресленого в реченні слова. Наприклад:

Завдання 1. Знайдіть синонім до підкресленого слова. *Іменники називають предмети.*

1) Позначають; 2) пояснюють; 3) розподіляють; 4) характеризують.

Завдання 2. Знайдіть антонім до підкресленого слова. *Це загальний іменник.*

1) Власний; 2) конкретний; 3) речовинний; 4) збірний.

Завдання 3. Доповніть речення. *Щоб із усієї групи однорідних предметів виділити один, йому дають спеціальну*

1) групу; 2) рису; 3) характеристику; 4) назву.

З метою урізноманітнення тестів та перевірки навичок аудіювання можна запропонувати студенту питання, відповіді на які він має подати письмово, також обираючи правильну відповідь із запропонованих усно. Наприклад:

Завдання 1. До якого роду належать подані іменники: *комп'ютер, підручник, телефон, диск, перекладач, фільм?*

1) Спільного роду; 2) чоловічого роду; 3) жіночого роду; 4) середнього роду.

Завдання 2. До якої групи іменників

належать слова: *Львів, Україна, Дніпро, Китай, Віктор, Шевченко?*

1) Загальні; 2) власні; 3) речовинні.

Досить цікавими й корисними можуть бути тести, під час яких викладач читає речення, а студенти виписують із них іменники (чи будь-які інші частини мови), подаючи їх у початковій формі. На нашу думку, слід комбінувати різні види тестів, а поточний контроль урізноманітнювати тестами як із різних мовних аспектів, так і з видів мовленнєвої діяльності. Серед тестів змішаного типу, у яких завдання подаються в письмовій формі, а відповіді — в усній чи завдання-ситуації (питання, діалоги, розповіді) подаються в усній формі, а відповіді — у письмовій, на окрему увагу заслуговують завдання — проблемні ситуації, представлені у вигляді картинки чи малюнка. Такий вид тесту можна застосувати і на заняттях із наукового стилю мовлення. Показуючи певний малюнок, викладач пропонує студентам уважно роздивитися зображення й відповіді на такі питання чи завдання:

— *Що зображено на малюнку?*

1) Люди; 2) предмети; 3) дії.

— *Напишіть, до якої групи іменників належить більшість, що є назвами предметів, зображених на малюнку.*

1) Конкретні; 2) абстрактні; 3) власні; 4) речовинні іменники.

Запропоновані тестові завдання становлять початкову розробку системи тестів. Маємо на меті скласти не тільки поточні тести, але й підсумкові, що містять підтести для перевірки письма, граматики, лексики, аудіювання, читання, говоріння з наукового стилю української мови як іноземної. І хоча тестування має свої недоліки (1) тести, перш за все, розраховані на перевірку знань, а не вмінь, тому що перевіряється пасивне, а не активне володіння мовою; 2) до правильної відповіді можна прийти шляхом виключення знайомих слів із групи запропонованих; 3) в одному тесті перевіряється обмежена кількість слів; 4) виключається можливість вільного викладу думки, активного використання студентом усіх

відомих йому явищ тощо, вважаємо, що застосування його саме у процесі викладання наукового стилю мовлення є досить корисним та ефективним, оскільки дозволить зекономити час і посилити мотивацію студентів до вивчення мови.

Література

1. Избенко М. Тест з української мови як іноземної / М. Избенко // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. — Львів, 2006. — Вип. 1. — С. 42–48.

17.10.2010

УДК 811.161.2:81373.46

Словотвірний аспект сучасної залізничної термінології

Олена Мосъпан,

кандидат філологічних наук, доцент,

Українська державна академія залізничного транспорту,

Харків

Одним із досягнень термінологічних студій останнього десятиріччя є виявлення та вивчення системних зв'язків у мові певної галузі науки або техніки. У такому напрямку проводили дослідження О. Медведь (граматична терміносистема), О. Литвин (машинобудівна), Л. Козак (електротехнічна), Н. Нікуліна (терміносистема автомобілебудування), Н. Філіппова (терміносистема міжнародних транспортних перевезень) та інші. Загалом вже досліджено близько 100 терміносистем різних галузей знань. Студіювання залізничної термінології лише розпочалося: у спеціальній літературі зустрічаються посилання на роботи Е. Ганиш, С. Ісаєнка, Г. Величко, С. Барак, З. Булат і Т. Орлової. Крім лінгвістичних аспектів дослідження залізничної термінологічної системи, актуальним є також методичний аспект — для роботи як з носіями української мови (наприклад, в курсі „Ділова українська мова”), так і з іноземними студентами — під час вивчення наукового стилю мовлення. Необхідність такої роботи пояснюється тим, що знання термінології — складова частина професійної компетенції високоосвіченого

фахівця. Так, важливе місце в роботі з іноземними студентами першого курсу базових факультетів технічних вищих навчальних закладів посідає лексична робота, в межах якої велика увага надається словотвору повнозначних частин мови. Таку роботу передбачено й на другому курсі — з метою подальшого опанування всіх “чистих” та змішаних способів словотвору, включаючи словотвір термінів, розширення дериваційної компетенції за рахунок омонімії словотворчих формантів.

Метою статті є дослідження залізничних термінів у формальному аспекті (із словотвірної точки зору), результати якого планується використати при складанні навчальних матеріалів для іноземних студентів 1–2-го курсів. Матеріалом для дослідження було навчально-методичне забезпечення „Загального курсу та технології роботи залізничного транспорту”, який викладається в УкрДАЗТ на першому курсі студентам більшості спеціальностей. Термінологічна лексика, отримана методом суцільної виписки, була згрупована з урахуванням похідності/непохідності, типу твірної основи похідних